

Ven z javno kvalifikacijo!

Najstarejši „cof“ birokratizma je tajna kvalifikacija. Ne vem, kako je to, da me vsakdar strese mraz, ko čujem o tajni kvalifikaciji, dasi nisem bil še nikoli v ne baš kratkem službovanju slabo kvalificiran. Najbrž bo to posledica večkratnih mojih razmišljanj o tajni kvalifikaciji. — Koliko zla in krivice je prizadela posemeznikom našega stanu, o tem bi se lahko nabralo gradiva za cele knjige, gradiva, ki bi bilo izborna snov socialnim dramam. Tajna kvalifikacija je sestanek inkvizicije, zatiralca značajev, mati nezaupnosti in neodkritosti, sestra zavisti in preprirov, eldorado ovađustva, maščevanja in denunciacije. Vse te trditve niso fraze, temveč gola fakta, ki bi jih lahko podprli s konkretnimi slučajji. Ko o vsem tem razmišljam, ni čudo, da me streša mraz, ko čujem besedi „tajna kvalifikacija“.

Nimam namena pokazati tajne kvalifikacije v luči njenih vnebovpijočih pregreh in triumfov njene zlobe, temveč pokazati hočem le vzroke, ki govore v prilog takojšnji odstranitvi te srednjeveške pošasti!

Tajna kvalifikacija je osebna. To je dejstvo, ki ga nihče ne utaji. — Kaj morem jaz za to, da sem nagnjen temu bolj kakor onemu. To ni moja krivda, to je moj naturel. Simpatija pa ni še nikoli objektivno razsojevala — in antipatija, če že ne rodi zla, pa vsaj podcenjuje delo in vrline onih, ki jih mora soditi. Če pa je simpatija ali antipatija potencirana, to se pravi, če goji nadzornik do posameznih učiteljev posebno naklonjenost ali pa mržnjo — celo sovraštvo — kar ni skoraj nikjer izključeno — tedaj pa rodi to gorje. Nekateri se nečuvno in nezasluzeno protežira na škodo kolegov, druge pa se krivično preganja, šikanira in ubija. Če bi morda imel kdo dvome o tej trditvi, kar povprašaj me in postregel ti bom z zgledi, ki smrde do neba.

Kvalifikacija je tajna. Če ga udarim, kaj mi more? — Maščevanje je tako sladko! Neporaben je, slab učitelj, slab vzgojevalec, nič duha za šolo! — tako pravim jaz, jaz nadzornik, gospoda ob zeleni mizi! Pri tej mizeriji učiteljstva — no — še lahko ostane; kdaj bo dozorel, vam poročam v eni prihodnjih sej. — Rogovilež je, neumen novotar, neubogljiv človek, hrbtenico ima trdo, dela zgago sveti pedagogiki (g. nadzorniku in njegovi pedantariji). — Taka je moja sodba, gospoda! Vendar hočem biti dober, predlagam, da se mu da ukor in čas poboljšanja. — Saj je tajna kvalifikacija! Tako, mož strokovnjak je govoril in basta! Slab je, neporaben, trmast, vreden ni niti tistih krajevarjev. Milost naj uživa, ker hoče tako veleugledni, dobri in prizanesljivi gospod nadzornik na podlagi tajne kvalifikacije...

Kvalifikacija je odvisna od vladnega človeka, od moža, ki mora biti zanesljiv, zvest in poslušen vladi. Vladi je tu lahko delo. Naj se kdo zameri vladi in njenim organom ter vladnemu stremljenju, mal migljaj nadzorniku zadostuje, in tak učitelj se bo zviljal v lastnih bolečinah in to na rovaš vlade in tajne kvalifikacije. O, saj poznamo take „finte“. Vlada je previdna, v svoje službe ne kliče ljudi, o katerih je znano, da ne bi igrali onih melodij, ki jih dikтира vlada, zato pa ima v svojem delokrogu tudi na našem polju zveste in zanesljive ljudi. Taki ljudje so pa le dotlej mogoči, dokler bo učiteljstvo objemala temna megla vladne, tajne kvalifikacije. Ko razprši sonce javnosti to meglo, bodo izginile tudi vse zlobnosti in v zlatih solnčnih pramenih bomo uživali sadove svojega truda, veselili se bomo pohval svojih nadzornikov in resno se trudili, da po možnosti odpravimo nedostatke, ki nam jih je pokazal prijatelj nadzornik.

Tajna kvalifikacija je nemoralna, ker se boji povedati človeku to v obraz, kar je res. Komu se boji povedati resnico? Človeku učitelju, možu, ki je pošten državljani, naobraženemu človeku, katerega življenska naloga je morala sama — in temu se boji povedati v obraz uspehe in takt delovanja v njegovem poklicu? Vsaka nemoralnost je pohujšljiva, in če že zaradi drugega ne, se mora odpraviti tajna kvalifikacija že zaradi pohujšljive nemoralnosti. Tajna kvalifikacija je za učiteljstvo kot stan poleg drugih stanov po-

nizevalna. Vsak delavec najnižjih kategorij sme vedeti, ali je gospodar z njegovim delom zadovoljen ali ne, kako je porabljen itd., samo učitelj ne sme poznati samega sebe in svojega dela, ne sme zvedeti od delodajalca sodbe o svojem delovanju. Ni li to višek zaničevanja in preziranja stanu, ki mu sodi odlično mesto v človeštvu! Našel bi lahko še več vzrokov, ki vpijejo po takojšnji odpravi tajne kvalifikacije. Tako n. pr. bi lahko rekel, da ne morem spoštovati onega, ki ne uvidi tega, da opravlja na podlagi tajne kvalifikacije moralno nečastni posel, dokler se sam energično ne zavzame za javno kvalifikacijo.

Po uvedbi javne kvalifikacije, ki se mora zanj učiteljstvo takoj zavzeti z vso energijo, nam zasije vse lepše sonce, uživati bomo vsaj trohico onih dobrot, ki jih uživa svobodni človek vedrega čela.

Javna kvalifikacija pa bo le takrat zdravilni balzam našim bolečinam, če bo objektivna in res javna v vseh instancah. V dosego tega bo treba delati in skrbeti za to, da se izdela za nadzornike povsem nov poslovnik o njihovem delovanju, ki pa mora biti sestavljen v smislu želj učiteljstva. Med drugimi točkami bi moral imeti ta poslovnik natančne predpise o nadzorovanju, ki bi ne bili samo „vadamecum“ nadzornikom, temveč tudi obenem zaščita učiteljstvu. Tak nadzorniški poslovnik, kakršen je sedaj, je vreden — če je sploh kakšen — da bi se ga dalo „ad perpetuum memoriam“ v oni bodoči muzej, kjer se bodo hranili potomcem vsi stari „cofi“ in pedantarije trdoživih aristokratske birokracije. — Kakšno nadzorovanje je sedaj? — Pride s svojo nedolžno, sladkomilo „amtsmino“ v šolo. Posluša pol ure, piše nekaj notic, da te še vznemirja, te ustavi ali pa reče: „Še to in to“ — no, in: „Hvala, gospod tovariš!“ — — — Potem prebrska uradne spise, zvezke; najde tuintam kako malenkost in potem te sodi in obsodi. Kje je tu razum, kje logika, kje doslednost, kje misli moža, ki se mu pravi „nadzornik“! Dogode se pogosto prav smešni slučajji. — Učitelj je bil letos prav dobro kvalificiran, drugo leto je sposoben za penzijo v kljub temu, da je vedno enak. — Šest nadzornikov je tega in tega dobro kvalificiralo; pride sedmi, ta pravi, da je bilo vseh prejšnjih šest tepcev, a on? — Učitelj in nadučitelj sta slučajno v prepiru. Recimo, nadučitelj „Lanovec“ je dolgo kuhal jezo nad svojim podrejenim učiteljem. Nadzornik je tu, ugodna prilika, saj je tajno. Hm, hm, g. nadzornik! Nadaljuje se tajnost na rovaš onega, ki je storil več, ko svojo dolžnost. On, na kogar kožo se ravnokar piše, on nima besede, ne vpraša se ga ničesar, ne opozori se ga na nedostatke, ne pohvali se ga za uspehe, ne vpraša se ga, kaj je vzrok temu in onemu, ne pusti se mu zagovarjati in opravičiti — ne, ničesar, vse je tajno. Vrag vzemi to tajnost, ko ne veš, imaš li opraviti s človekom ali s hudičem!

To mora pasti, in če učiteljstvo te skandaloznosti ne vrže, bo vkljub javni kvalifikaciji še nadalje v suženstvu. Postati mora vse javno. Nadzornik vprašaj in izprašuj vse, kar služi v inspekcijsko poročilo in v svrhu naših kvalifikacij, a govoriti sme in mora tudi učitelj, da pove in pojasni vzroke morebitnih neuspehov in težave, s katerimi se je boril. Ta razgovor se ima protokolirati v pričo voditelja; to naj bo uradna podlaga kvalifikaciji, ne pa morda kakšna skrivnostna namigavanja nadučitelja „Lanovca“. O stvarnem, trudapolnem delovanju, o metodi, o didaktiki nima mnogo nadzornikov nobenih jasnih slik o posameznih učiteljih, to tudi ni čudno, ker jih je le enkrat v letu inspiciral. Jasne slike o posameznikih dobi, če študira njih individualnost, njihove življenske odnose ter ob vsaki priliki obuje z njimi. Nemogoče pa je, izreči pravično sodbo o človeku, ki ga opazuje le eno ali dve uri. Saj vemo, kako je: časih nisem jaz razporežen, časih otroci ne, slabo vreme (zlasti jug), skrbi, domače razmere (saj smo ljudje), vse to vpliva pri poročevanju. Naj me nadzoruje v takem položaju, pa bom slab, morda najslabši učitelj. In vprašam vas, ali naj je moja kvalifikacija zavisna le od ene ure celega leta? Ironija! Nadzornik mora upoštevati vse, dopustiti mora to uradno, da učitelj, če treba, pojasni svoj položaj, v katerem ga je našel. Poleg tega pa mora biti nadzornik seveda mož plemenitega srca in temeljite pedagoške naobrazbe. Ne zanikam, da bi ne spadale kot donesek v kvalifikacijo tudi izjave nadučiteljev,

v kolikor se tičejo šolstva. Toda te izjave morajo biti tudi javne, da se zamore učitelj zagovarjati. Privatno življenje ne sodi v kvalifikacijo, najmanj pa političko naziranje posameznikov. Vseh tistih namigavanj od strani nepoklicanih faktorjev nadzornik nima poslušati, če jih pa že sliši, je njegova dolžnost, da informira dotičnega učitelja, da zadosti razžaljeni časti.

Dokler ne bo učiteljstvo prodrlo s temi zahtevami, toliko časa bo učiteljstvo ne hlapec, ampak suženj svojemu poklicu. — Zastopniki učiteljstva, društva naša, naša organizacija: pozor! In še enkrat: pozor! Bližajo se resni dnevi, ki bo v njih novodobni satan izkušal naš značaj našo odločnost. Glejmo, da dobimo pravočasno sredstva za dneve izkušaj! —

Sinus x.

Gibanje na Goriškem.

Dne 30. prosinca se je vršil v Gorici shod učiteljstva goriške dežele, ki ga je sklical tov. Bajt. Na dnevnem redu sta bili točki: Poročanje članov deputacije, ki je nesla spomenico o premestitvi slov. učiteljskega iz Kopra v Gorico k e. kr. namestniku v Trst. Tovariš Bajt prečita spomenico in pove, da je g. namestnik deputacijo prijazno sprejel, da je pa vse tozadevne akte poslal s priporočilom na ministrstvo; spomenico da bo tudi tja odposlal in vso zadevo ponovno priporočil.

Kot druga točka dnevnega reda je bila volitev kandidata za deželnozborske volitve. Tov. Bajt obrazloži v kratkih besedah naš politički položaj, ki nam omogoča, da postavimo tudi mi svojega kandidata, in sicer na agrarnem programu. Nato predlaga volitev. Tov. Rakovšek pa se zdi potrebno, da si nekoliko jasneje ogledamo položaj, nakar odpravi predsednik debato. Govorili so na to tov. Rakovšek, Bajt, Mermolja, Urbančič, Kokole, Orel in Križman. Omenjajo premajhno zanimanje (na shodu nas je bilo le 26 učiteljev in 4 učiteljice) za politiko in priporočajo delo, da zmagajo kandidatje agrarne stranke. Tov. Križman se že vnaprej odpove tej časti, no, volitev je pokazala, da še največ zaupamo vendarle njemu, ki stoji že 20 let v ospredju za brambo naših interesov. Pokazali smo s tem, da je on v prvi vrsti poklican v to, da zastopa naše težnje v deželni hiši.

Po volitvi je tov. Bajt zaključil shod s pozivom na zbrano učiteljstvo, naj se zaveđa svoje dolžnosti napram sebi in vsemu stanu, ker je treba skrbeti, da pridemo naprej in navzgor!

Vesti iz Istre.

Žalostno plaka istrsko šolstvo, ko njena šolagodna deca ostaja leto za letom brez šole — brez vsakega pouka. 37 občin je v naši Istri, ki bi jim treba šol. Lahoni uživajo obilico ugodnosti, nam pa ne privoščijo niti mrvice! Avstrija, usmili se nas!

Topolovec, župna in županijska občina na jugu od Kopra, si izdeluje sedaj načrt za zidanje lastnega šolskega poslopja, v katerem pripravi prostorno sobo še za ljudsko knjižnico.

Za žive in mrtve deluje „Lega nazionale“ za svoje šole po Istri. Lahoni si delajo prijatelje s krivičnim mamonom. Ustanovljajo med Hrvati v Istri nove šole, katehetu dajejo do 800 K za verouk, a deci pa vse šolske potreščine in obleko. To je vada!

Kjer je v Istri šolska uprava v lahonskih rokah, tam se hrvaškemu učiteljstvu godi večkrat črna krivica. Tako je lansko leto hrvaški učitelj — mlad, priden mož — čakal 6 mesecev na svojo plačo. Živi ali umri.

Ciril-Metodova šolska uprava za istrske Hrvate dela sedaj na to, da bo, kjer možno, zidala nove šole, tako da bo gotovo tudi stanovanje ondi za učiteljstvo in takisto primeren šolski vrt za pouk mladim in starim.

Narodno petje in cerkveno po naši Istri spi. Kjer ni šole, je mrtvo in vsak napredek zaustavljen. Brez šole ni prihodnosti. Upamo, da se nas vlada avstrijska vendar usmili!

Izjava.

„Slovenski Gospodar“, znani neprijatelj šole in učiteljstva, piše v 3. številu z dne 16. januarja t. l. sledeče:

„Savinjska dolina. Liberalno učiteljstvo naše doline neprestano hujska proti kmekemu kandidatu Terglavu ter objavlja v „Slov. Narodu“ najnesramnejše dopise proti njemu. Ta del učiteljstva, ki ne stori nič za blagor našega kmeta in tudi šolo s svojim vedenom lenim in pomanjkljivim poučevanjem spravlja ob dobro ime, prisvoja si pri vsakih volitvah prvo besedo. Tej domišljavosti in predrznosti bo treba stopiti odločno nasproti. Spoštujemo šolo in učiteljski stan, toda liberalnih učiteljskih širokoustnežev ne maramo, ti nam delajo pač velike stroške, koristi pa nimamo skoro nobene od njih. Brigajo se preveč za politiko, a premalo za šolo. Učiteljskega kandidata Zdolška trezni ljudje v Savinjski dolini ne bodo volili. Ta izvolitev bi povečala že itak neizmerno domišljavost liberalnega učiteljstva.“

Na shodih je liberalni kandidat že dovolj jasno pokazal, da je in mora biti sluga liberalnega učiteljstva, ki vedno bolj izrablja naše slovensko ljudstvo v svoje sebične namene...

„Novo liberalno društvo. Liberalni učitelji na Štajerskem snujejo proti Slov. krščansko-socialni zvezi novo zvezo, ki jo hočejo imenovati Narodno socialno zvezo. Bomo videli, ali imajo liberalni učitelji tudi še za kakšno drugo socialno delo smisel in ne samo za zvišanje svojih plač. Zelo dobro bi tudi bilo, da bi ta liberalno-učiteljska zveza posebno vneto delovala za narodnostno idejo med liberalnim učiteljstvom na Slov. Štajerskem, kajti pomanjkanja narodnega čustvovanja med našim liberalnim učiteljstvom se prikazuje vedno strašneje.“

„Celje. Da bi se liberalni učitelji toliko trudili za šolo in vzgojo slovenskih otrok, kakor se sedaj trudijo za svojega štajercijansko-liberalnega kandidata Zdolška, blagor potem našemu ljudstvu! Zdaj pa imamo žalostno izkušnjo, da prihajajo od leta do leta iz razredov liberalnega učiteljstva manj poučeni šolarji. Čim bolj se šola modernizira, temveč analfabetov dobivamo. Pokazimo liberalno-učiteljskim petelinčkom povsod vrata, kadar pridejo med kmete hujskat. Ne dajmo se strahovati od takih ljudi in pripravimo dne 23. januarja sijajen poraz njihovemu kandidatu Zdolšku.“

Ta izvajanja „Slov. Gosp.“ smatramo za ostudno obrekovanje in nečuvne žalitve slovenskega štajerskega učiteljstva in jih z ogorčenostjo zavračamo. Učitelji imamo iste državljanske pravice, kakor pripadniki drugih stanov in si jih ne bomo dali nikdar krstiti. Mimogrede bodi pa omenjeno, da Zdolška nismo postavili kandidatom učitelji.

Nad tako podlo pisavo se zgraža ne le vsak naobraženec, nego tudi preprosto ljudstvo. V „Zvezi“ združeno učiteljstvo pa bo dalo pozneje v svojih zborovanih primeren odgovor. Vodstvo „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ dne 20. januarja 1908.

Opomba uredništva: Pričakujemo, da bodo šoli in učiteljstvu prijazni listi ponatisnili to izjavo.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

IV. redni občni zbor „Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta“ je bil dne 2. t. m. ob 3. uri popoldne.

Sprejel in odobril je v celnem računski zaključek l. 1907. in z zadovoljstvom vzel na znanje laskavo revizijsko poročilo Zadržne Zveze v Celju. Iz naraslega rezervnega fonda od 146 K 70 h na 3113 K 64 h tekotom štirih poslovnih let, se razvidi, kako krasno se razvija zadruga.

V. načelstvo sta bila za dobo treh let izvoljena po pravilih izstopivša člana Ivan Bernot, e. kr. strok. učitelj in Juraj Bežek, mestni učitelj v Ljubljani, za namestnika pa Vendelin Sadar in Jakob Furlan, mestna učitelja v Ljubljani. V. načelstvo prideta kot člana Jakob Pretnar in Franc Skulj, mestna učitelja v Ljubljani, kot namestnika pa Franc Grm, učitelj gluhozemih in Anton Smerdelj, mestni učitelj v Ljubljani.

Iz „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“. Odbor je razposlal slovenskim de-narnim zavodom koncem januarja to-le prošnjo: